

MASTER

De innovatiegeneigdheid van de Nederlandse gemeenten

Bussing, S.A.

Award date:
2006

[Link to publication](#)

Disclaimer

This document contains a student thesis (bachelor's or master's), as authored by a student at Eindhoven University of Technology. Student theses are made available in the TU/e repository upon obtaining the required degree. The grade received is not published on the document as presented in the repository. The required complexity or quality of research of student theses may vary by program, and the required minimum study period may vary in duration.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain

De innovatiegeneigdheid van de Nederlandse gemeenten

Ing. S.A. Bussing

Afstudeerverslag

Eindhoven, april 2006

**NIET
UITLEENBAAR**

Begeleiding

Dr. G. Rooks
Faculteit Technologie Management
Technische Universiteit Eindhoven

Dr. U. Matzat
Faculteit Technologie Management
Technische Universiteit Eindhoven

Drs. L. Siesling
Holland Railconsult Utrecht

Ir. D.J.P.L. Verheul
Holland Railconsult Utrecht

Afstudeerder

Ing. S.A. Bussing
TU/e identiteitsnummer: 0548402

Faculteit Technologie Management
Technische Universiteit Eindhoven

Opleiding:
Technische Innovatiewetenschappen

Differentiatie:
Technologie en Innovatiebeleid

Voorwoord

De bedrijven Holland Railconsult, 4Itrust en Oranjewoud willen gemeenten gaan helpen bij het opstellen van beleidsconcepten ten aanzien van de publieke veiligheid. Daarnaast willen zij gemeenten helpen bij het uitwerken van de opgestelde concepten in concreet realiseerbare plannen. Aangezien het verwerven van gemeenten als klant niet eenvoudig is, proberen zij te achterhalen hoe gemeenten omgaan met vernieuwende concepten. Op basis van de resultaten trachten de bedrijven een inschatting te maken welke gemeenten interessant zijn om als klant te verwerven.

Na het aannemen van de opdracht in september 2005, ben ik me gaan verdiepen in het onderwerp publieke veiligheid. Al snel werd duidelijk, dat door de omvang van het aspect publieke veiligheid, een afbakening van het probleem noodzakelijk was. Hierbij is de keuze niet komen te liggen op producten die de bedrijven zouden kunnen aanbieden maar op het analyseren van het mechanisme achter gemeentelijke vernieuwingen. Deze keuze sluit aan bij mijn persoonlijke interesse en opgedane kennis.

Indien deze studie zich enkel zou focussen op het vernieuwingsgedrag van gemeenten voor wat betreft veiligheidsaspecten, zou het resultaat een vertekening kunnen vertonen. Om deze vertekening te voorkomen zijn er binnen dit onderzoek meerdere typen vernieuwingen meegenomen om het vernieuwingsgedrag te analyseren.

Het voor u liggend onderzoeksverslag vormt hiervan het eindresultaat. Dit resultaat was zonder de hulp van een aantal personen niet mogelijk geweest. Ik wil dan ook van de gelegenheid gebruik maken om deze personen te bedanken voor hun medewerking om dit project te realiseren.

Voor wat betreft mijn opdracht bedank ik de begeleiders Gerrit Rooks en Uwe Matzat van de TUE voor de tijd die zij gestoken hebben in dit onderzoek. Daarnaast wil ik Lennie Siesling, Rob Stringa en Diederik Verheul van de firma Holland Railconsult bedanken voor de ondersteuning bij het uitvoeren van deze opdracht. Tot slot een woord van dank aan de heer Peter Witte voor zijn hulp bij het uitpluizen van de gemeentestructuur en het opstellen van de enquête.

Naast bovengenoemde personen wil ik mijn ouders en vriendin Lydian bedanken voor de steun die zij mij hebben gegeven bij het uitwerken van dit project. Deze opleiding vormde voor mij een sluitstuk van een opleidingstraject lopend van de praktijk naar een theoretische benadering op wetenschappelijk niveau. Zonder de steun en het geduld van bovenstaande personen was dit alles niet mogelijk geweest.

Samenvatting

In de wetenschap is veel onderzoek gedaan naar het vernieuwingsgedrag van bedrijven, provincies en de nationale overheden. Onderzoeken die zich toespitsten op het vernieuwingsgedrag van lokale overheden zijn tot op heden niet grootschalig uitgevoerd. Dit neemt echter niet weg dat lokale overheden ook vernieuwen. Zo hebben zich de afgelopen jaren binnen gemeenten op zowel beleids- als organisatorisch niveau tal van vernieuwingen voltrokken. Voor wat betreft de beleidsvernieuwingen kan gedacht worden aan de overgang van decentraal veiligheidsbeleid naar integraal veiligheidsbeleid. Op organisatorisch niveau kan er gedacht worden aan de mogelijkheid om via Internet een uittreksel uit het bevolkingregister te verkrijgen. Het doel van dit onderzoek is om na te gaan onder welke omstandigheden gemeenten vernieuwen, en of onderlinge relaties tussen gemeenten een rol spelen bij de verspreiding van vernieuwingen.

Het vernieuwingsgedrag van gemeenten is in kaart gebracht aan de hand van een grootschalig onderzoek waarvoor alle Nederlandse gemeenten telefonisch benaderd zijn. Van deze populatie heeft 66,6% via een internetenquête geparticipeerd. Binnen dit onderzoek vormden vernieuwingen op het gebied van het gemeentelijke veiligheidsbeleid het hoofdaspect. Organisatorische vernieuwingen zijn binnen dit onderzoek ter controle van de gevonden resultaten meegenomen.

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat er tussen gemeenten duidelijke verschillen bestaan in de snelheid waarmee vernieuwingen worden doorgevoerd. De sterk verstedelijkte gemeenten blijken het snelst over te gaan tot het invoeren van vernieuwingen en worden zodoende gezien als het meest innovatief. Binnen Nederland wordt de verstedelijkingsgraad van gemeenten bepaald aan de hand van de adressendichtheid. De hoogste adressendichtheid wordt aangetroffen in de grote steden van Nederland. Volgens dit onderzoek hebben de meer verstedelijkte gemeenten eerder behoefte aan het doorvoeren van een vernieuwing.

Het vernieuwingsgedrag van gemeenten blijkt beschreven te kunnen worden aan de hand van relaties die gemeenten onderhouden met anderen, het gemeentelijke budget en de politieke geaardheid van het bestuur. Volgens dit onderzoek hebben de relaties die een gemeente onderhoudt met andere gemeenten een positieve invloed op de adoptie en diffusie van vernieuwingen. Op basis van netwerkrelaties met andere gemeenten kan namelijk kennis en expertise worden uitgewisseld. Het uitwisselen van kennis en expertise versnelt het nemen van een besluit binnen de eigen gemeente.

Gemeenten gaan bij het nemen van een besluit op zoek naar een gemeente aan wie ze zich kunnen spiegelen. Uit het onderzoek blijkt dat de meer verstedelijkte gemeenten deze rol het meest vervullen. Dit kan worden opgemaakt uit de mate waarin er door de verstedelijkte gemeenten advies wordt verstrekt aan de minder verstedelijkte gemeenten. Gemeenten die geen relaties onderhouden met een opinieleider blijken meer tijd nodig te hebben om een vernieuwing door te voeren.

Ten aanzien van het gemeentelijke budget komt uit het onderzoek naar voren dat de verstedelijkte gemeenten meer risico durven te nemen en daardoor eerder investeren in een vernieuwing. De risico aversieve houding van de minder verstedelijkte gemeenten wordt veroorzaakt door het kleinere budget maar ook door een gebrek aan interne kennis en expertise. Dit interne gebrek zorgt ervoor dat het voor een gemeenteraad moeilijk is om snel tot een besluit te komen.

Uit de analyses blijkt dat de politieke geaardheid van gemeenten weinig invloed uitoefent op het vernieuwingsgedrag van gemeenten. Voor wat betreft het opinieleiderschap blijkt dat overwegend linkse gemeenten vaker de rol van opinieleider vervullen. Dit betekent dat de verstedelijkte overwegend linkse gemeenten vaker advies verstrekken aan andere gemeenten.

Op basis van dit onderzoek is duidelijk geworden dat er tussen gemeenten grote verschillen bestaan in de snelheid waarmee vernieuwingen worden geadapteerd. Gemeenten zouden het vernieuwingsproces aanzienlijk kunnen versnellen wanneer er intensiever gebruik gemaakt wordt van de kennis die al beschikbaar is bij anderen. Het bedrijfsleven zou via de relaties die een gemeente onderhoudt met andere gemeenten haar markt kunnen vergroten.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Samenvatting	2
1 Inleiding	5
2 Innovatiegeneidheid gemeenten	9
2.1 Innovatiegeneidheid	10
2.2 Innovatiebesluitvorming	12
3 Bestuurlijke kenmerken	18
3.1 Communicatienetwerk	18
3.2 Gemeentelijke kenmerken	21
3.3 Conceptueel model	25
4 Methodologie	27
4.1 Onderzoeksopzet	27
4.2 Onderzoekspopulatie	30
4.3 Onderzoeksrespons	31
5 Dataverwerking	35
5.1 Descriptieve data	35
5.1.1. Integraal veiligheidsbeleid	35
5.1.2. Extern veiligheidsbeleid	36
5.1.3. Integraal verkeersveiligheidsbeleid	38
5.2 Variabele constructie	41
5.3 Onderzoeksanalyse	48
5.3.1. Opinieleiderschap	49
5.3.2. Adoptie van veiligheidsbeleid	55
6 Afsluiting	60
6.1 Conclusies	60
6.2 Aanbevelingen	61
6.3 Discussie	62
Literatuurlijst	65
Index figuren en tabellen	69